

Nem tart a jobboldaltól a baloldali képviselő

A Demokratikus Chartával rokonszenvező közvélemény ugyan sohasem hitt abban az „ördögi összeesküvésben”, amelyet címkeként a jobboldal ragasztott arra a liberális és baloldali értelmiségre, amely együtt menetelt a néhány évvel ezelőtti nagy Charta-tüntetésekben, arra azonban biztosan nem gondolt volna, hogy élesen szembefordulhatnak egymással az egykori társak. Hogy például a mozgalom egyik szóvivője, Hegyi Gyula – azóta szocialista parlamenti képviselő – egyre több megnyilvánulásában támadja a szabad demokratákat, akik pedig őt azok között említik, akikkel a liberálisok alig képesek szót érteni. E fejlemények okairól és ezzel összefüggésben a Charta jövőjéről kérdeztem Hegyi Gyulát.

– Mindenekelőtt: én visszameleg is igen nagyra tartom a Demokratikus Chartát, vállalom mindent, amit abban tettem, s ha a szélsőjobboldal újra a hatalom közelébe jutna, akkor ma is azt tenném, mint akkor. A Charta jelentőségét szerintem azért nem látja át mindenki, mert az „elmaradt kárt”, hála isten, senki nem érzi igazán... Egy árvízi töltést sem nagyon értékelnek, amikor nem jön az árvíz. De

1992. szeptember 24. jelentős dátum a demokrácia történetében: százezer ember ment ki az utcára a szélsőjobboldali veszély miatt. (Hegyi Gyula a tüntetés egyik rendezője volt – Gy. M.) Mivel jelenleg nincs olyan fenyegetés, amely a Chartát életre hívta, értelemszerűen megszűnt a jelentősége. Egyébként a Demokratikus Charta hivatalosan nem bomlott fel, a szóvivők még vissza sem tudták ad-

ni a mandátumukat az alapítók-nak...

– Mikor találkoztak utoljára?

– A mostani kormány megalakulása előtt a Kossuth Klubban volt egy emlékeztető vita, amely arról szólt: a Charta támogassa-e a koalíciós kormányt, vagy ne. Akkor nagyon sokan nehezményezték, hogy a Charta túllépett hatáskörén. Ezek a kritikák is közrejátszottak abban, hogy elbizonytalanodott a Charta magja. Én magam is azt hiszem, hogy ha a Chartára eredeti formájában nincs is szükség, arra azonban volna, hogy azok, akik a szocialista-liberális kormány eszmeiségével egyetértenek – ámde mindennapi gyakorlatát kritizálják –, kisebb körökben fórumokat szervezzenek, ahol indulatok nélkül lehetne megbeszélni a problémákat. Ez egy igazi értelmiségi feladat lenne.

– Amilyen nosztalgiával emlékezhetünk a múltra, annyira érthetetlen a jelen, amelyben a Charta-szóvivő, Hegyi Gyula, akit sokan az egyik legerősebb összekötő kapcsolatnak gondoltak az MSZP és az SZDSZ között, azok egyike, akik talán a legtávolabb állnak a liberális partnertől.

– A csalódásom az SZDSZ bizonyos véleményformálóiban még a Charta-időktől datálódik, csak természetesen, amíg egy jobboldali fenyegetettséggel

álltunk szemben, addig ezt magamba fojtottam. A választások után mélyült ez az ellentét.

– Mi volt ennek az oka?

– A pozíciók megszerzésében rámenősebbnek látom a szabad demokratákat, mint gondoltam, a szakértelemben pedig – ezt egyébként az MSZP-ről is el lehet mondani – sokkal kevesebbet érzékelek, mint reméltem. Ha az SZDSZ a következetes liberális gazdaságpolitika folytatásában ütközne az MSZP-vel, azt megérteném, de azt nem, ami a Művelődési Minisztériumban történik. Úgy érzem, személyi érdekek és érzelmek játsszák itt a főszerepet.

– Paradox, hogy az MSZP mindig azzal vádolja az SZDSZ-t, nem vállal eleget a kormányzati felelősségből, ha viszont egy miniszter megpróbálja a saját elképzeléseit érvényesíteni, azt brutális beavatkozásként értékeli.

– Soha nem éri támadás az SZDSZ-es közlekedési és hírközlési minisztert, Lotz Károlyt, aki nagyon nehéz feladatot vállalt, de aki a kormány támogatását is mindig maga mögött érezhette. Minden tisztelettel az övé, hogy előterjesztette a parlamentben az indítványt a dunai fenékküszöbről, még saját pártja egyes köreinek ellenében is. Tehát én nem általában vagyok elégedetlen az SZDSZ-szel, de a művelődési

tárcát szerintem érzelmileg, világnézetileg „érdektelen” embereknek kellene irányítaniuk. Olyanoknak, akik nem érdekeltek a „népi–urbánus” csatában. Nagyon szerencsétlennek érzem, hogy György Péter, akit egyébként nagyra tartok, Charta-szóvivő kollégám is volt, főtanácsadó a Kultuszminisztériumban. Ez egy rossz szerep, ez árt neki is, és az ügynek is, amit képvisel.

– Sokan a szemére vetik, hogy igazságtalan volt nemrégiben megjelent cikkeiben az SZDSZ-hez.

– Tény, hogy az SZDSZ egyre többekkel szembekerül. Én azt tartom igazságtalannak, ahogy például **Eörsi István** nekimegy Lengyel Lászlónak, vagy ahogy személy szerint engem már-már szélsőjobboldalissá vádol. Így aztán inflálódnak ezek a fogalmak. Egyébként is: amíg Horn Gyula az elmúlt négy évben elképesztő támadásokat is elviselt, az SZDSZ a legapróbb megjegyzésre is hisztérikusan reagál.

– Ha az 1998-as választások után megint veszélyesnek látnák a helyzetét, feltámadna a Charta?

– Én őszintén hiszem, hogy mindaz, ami 1991–92-ben a Chartát létrehozta, csak a demokrácia kezdeti zavara volt. Remélem, 1998-ra a gazdasági és a külpolitikai helyzet olyan lesz, hogy a szélsőségesek nem

juthatnak kormányközelbe. Nagyon bízom az alapszerződések stabilizáló hatásában, s bár szeretném, ha maradna ez a kormány, akár a koalíció is, de egy mérsékelt jobboldali kormány szerintem nem veszélyeztetné a demokráciát.

– Ön már annak a nézetének is kifejezést adott, hogy – igaz, a távoli jövőben – elképzelhetőnek tartja a kereszténydemokratákkal kötendő koalíciót is. Egy elkötelezett baloldali hogyan láthat lehetőséget koalícióra egy jobboldali párttal?

– Számomra ez nagyon egyszerű. Ha túljutunk a demokrácia és a piacgazdaság megteremtésének kezdeti nehézségein, akkor az alapvető politikai kérdés nem a baloldali–jobboldali ellentéte lesz, hanem az, hogy a piacgazdaság nagyon széles keretein belül az állam vagy a kormányzat szociális kiegyenlítő szerepet játszik-e, a politika tengelyében a szociális méltányosság biztosítása áll-e, vagy pedig a tehetőségek, a sikeresek, a vállalkozók futtatása.

– Ez azt jelenti, hogy az az etikai szocializmus, amelyről nemrégiben írt, a kereszténydemokratáknak is sajátja lehet?

– Igen, így gondolom. Azt hiszem, a kapitalizmus szociális kontrolljára alapvetően két erő képes: egy baloldali és/vagy egy keresztény ihletettségű párt.

Gyémánt Mariann